

تاریخ موسیقی عرب

ری بنت
ترجمہی پیام روشن

مؤسسه‌ی فرهنگی - هنری ماهور
تهران، پل چوبی، خیابان حقوقی، شماره‌ی ۴۲، طبقه‌ی همکف
کدپستی ۱۶۱۱۹۷۵۵۱۶
تلفن: ۷۷۵۰۲۴۰۰ فکس: ۷۷۵۰۶۵۵۳
www.mahoor.com
info@mahoor.com

تاریخ موسیقی غرب

ری بنت

ترجمه‌ی پیام روشن

ویراستار محمد افتخاری
کامپیوترگرافیک آرلین وارطانیان
حروف‌نگار و صفحه‌آرا حمید قربان‌جو
بالایش تصاویر سینا برومندی
چاپ هشتم ۱۴۰۱
تعداد ۱۰۰۰ جلد
لیتوگرافی کارا
چاپ و صحافی کهنمونی‌زاده

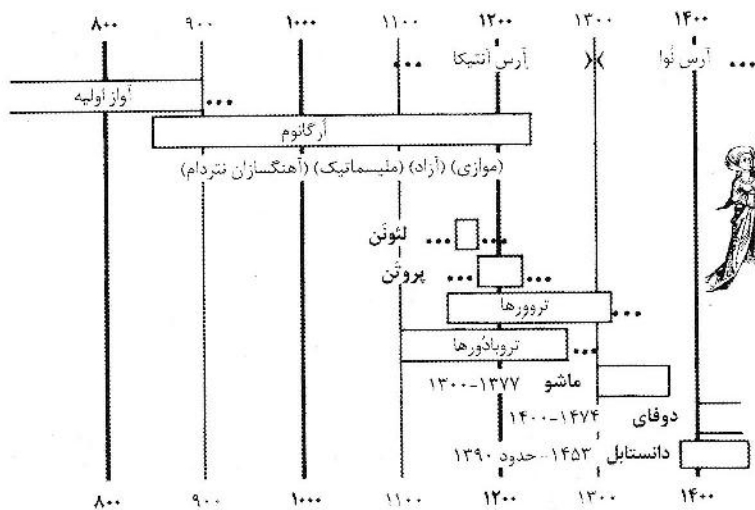
© حق چاپ محفوظ است.

شابک ۳-۰۴-۸۷۷۲-۹۶۴-۹۷۸ ISBN 978-964-8772-04-3

فهرست مندرجات

۳۳	کُرال‌های آلمانی	۹	مفهوم سبک در موسیقی چیست؟
۳۳	موسیقی آوازی غیر مذهبی	۹	دوره‌های تاریخ موسیقی
۳۴	مادریگال‌های دوره‌ی الیزابت	۱۰	ملودی
۳۷	موسیقی کلیسایی در انگلستان	۱۰	هارمونی
۳۸	موسیقی قرن شانزدهم و نیز	۱۰	ریتم
۳۸	موسیقی برای سازها	۱۰	رنگ صوتی
۳۹	سازهای دوره‌ی رنسانس	۱۱	فرم
۴۲	موسیقی ساز شستی‌دار دوره‌ی الیزابت	۱۱	بافت
۴۴	ویژگی‌ها		
۴۴	تکالیف	۱۳	موسیقی قرون وسطا (۸۰۰-۱۴۰۰)
		۱۳	آواز اولیه
۴۶	تکلیف ویژه‌ی یک	۱۴	آرگانوم موازی
		۱۵	آرگانوم آزاد
۴۹	موسیقی باروک (۱۶۰۰-۱۷۵۰)	۱۵	آرگانوم ملیسماتیک
۵۰	مونودی	۱۶	آرگانوم نُتردام
۵۱	نخستین آپراها	۱۷	سبک دیسکانت و کلاوسولا
۵۲	سبک جدید و سبک قدیم	۱۹	موتت‌ها
۵۴	آراتوریو	۲۰	ترانه‌ها و موسیقی‌های رقص قرون وسطا
۵۶	موسیقی سازی	۲۱	سازهای قرون وسطا
۵۸	سوییت	۲۳	آرس نووا (هنر جدید)
۵۹	سونات‌های باروک	۲۶	ویژگی‌ها
۶۰	کنسرتو گروسو	۲۶	تکالیف
۶۲	ارکستر		
۶۳	ویژگی‌ها	۲۹	موسیقی رنسانس (۱۴۵۰-۱۶۰۰)
۶۳	تکالیف	۳۰	موسیقی کلیسایی
		۳۱	هلند و ایتالیا

۱۰۰	تکلیف ویژه سه	۶۵	موسیقی کلاسیک (۱۷۵۰-۱۸۱۰)
		۶۷	ارکستر
۱۰۳	موسیقی قرن بیستم (۱۹۱۰-۱۹۸۰)	۶۸	موسیقی برای پیانو
۱۰۴	ویژگی‌ها	۶۹	سوناتاها
۱۰۶	امپرسیونیسم	۶۹	سمفونی
۱۰۷	ملی‌گرایی قرن بیستم	۷۱	فرم سونات
۱۰۸	تأثیرات موسیقی جاز	۷۴	کنسرتو
۱۰۹	پُلّی‌تُنالیتِه	۷۵	اُپرا
۱۰۹	اُتُنالیتِه	۷۹	ویژگی‌ها
۱۱۰	اکسپرسیونیسم	۷۹	تکالیف
۱۱۱	سریالیسم یا موسیقی دوازده‌نتی		
۱۱۴	نئوکلاسیسیسم (کلاسیسیسم جدید)	۸۱	تکلیف ویژه دو
۱۱۵	مواد موسیقایی جدید، صداهاى جدید		
۱۱۶	موسیقی گُنکِرِت	۸۳	رمانتیسیم قرن نوزدهم (۱۸۱۰-۱۹۱۰)
۱۱۶	موسیقی الکترونیک	۸۵	ارکستر
۱۱۷	سریالیسم مطلق	۸۵	لید آلمانی
۱۱۸	موسیقی شانس	۸۶	موسیقی برای پیانو
۱۲۰	تکالیف	۸۸	موسیقی برنامه‌ای
		۹۱	کنسرتو
۱۲۱	تکلیف ویژه چهار	۹۲	موسیقی - نمایش‌های واگنر
		۹۴	ملی‌گرایی قرن نوزدهم
۱۲۳	نمایه‌ی فارسی	۹۶	موسیقی کُرال قرن نوزدهم
۱۲۵	جدول خلاصه	۹۶	دوره‌ی نهایی رمانتیسیم
۱۲۶	فهرست سی‌دی‌ها	۹۸	ویژگی‌ها
		۹۸	تکالیف

موسیقی قرون وسطا

آواز اولیه

قدیمی ترین موسیقی ای که می شناسیم، اعم از موسیقی مذهبی یا غیر مذهبی، یک خط ملودی بدون بخش همراهی کننده است - نوعی بافت موسیقی که آن را مونوفون می نامیم. موسیقی اولیه ی کلیسایی که با نام آواز اولیه شناخته می شود، بدون بخش همراهی کننده خوانده می شد. این ملودی های روان معمولاً در محدوده ی یک اکتاوا قرار می گیرند و به نرمی در فواصل نزدیک و مجاور یکدیگر حرکت می کنند و کمتر از پرش ها و فواصل منفصل بزرگ در آنها استفاده شده است؛ ریتم های آن نیز نامنظم و بی قاعده اند و آزادانه ریتم های طبیعی و تأکیدهای واژه های لاتین را، که در این موسیقی از آنها استفاده می شود، دنبال می کنند. برخی از آوازاها به شکل آنتی فونال خوانده می شوند - یک گروه کُر به تناوب جایگزین گروه کُر دیگر می شود و می خواند. بقیه ی آوازاها به شکل سؤال و جواب اجرا می شوند و تمامی کُر به آوازاها یک یا چند تک خوان پاسخ می دهند.

خواندن آوازاها ی اولیه در بسیاری از صومعه ها و کلیساها هنوز مرسوم است.

10

[Solo] Be - ne - di ca - mus Do ..... mi - no.
[Choir] De ..... o gra ..... ti - as.

(پیاپی در خداوند شرکا باشیم، سپاس خداوند راست.)

موسیقی اولیه (در حقیقت موسیقی تا قرن هفدهم) نوع خاصی از گام را به کار می گیرد که مُد نامیده می شود. شما می توانید یک مُد را روی پیانو بنوازید: از یک شستی سفید، مثلاً ر، شروع کنید و نت به نت در حالی که تنها شستی های سفید را می نوازید به سمت بالا حرکت کنید. اگر از نت های دیگر شروع و همین تجربه را تکرار کنید متوجه می شوید هیچ یک از این مُد ها از لحاظ ترتیب پرده ها و نیم پرده ها شبیه هم نیستند. مُدی را که ملودی بر اساس آن نوشته می شود به وسیله ی نت فینال آن می توان تشخیص

مُد

1. plainsong

2. antiphonal

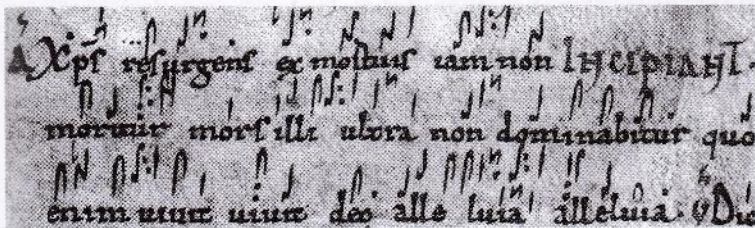

داد. فینال، نتی است که ملودی با آن آغاز می‌شود و پایان می‌یابد و در محدوده‌ی صدایی ملودی، پایین‌ترین و بالاترین نت‌های آن است. هر یک از مُدهای قرون وسطایی به دو شکل وجود داشتند: شکل اصلی (برای مثال در مُد دورین^۱ از ر تا ر) و شکل فرعی - همان مُد با همان فینال اما در محدوده‌ی صدایی که یک فاصله‌ی چهارم پایین‌تر از مُد اصلی بود. در این حالت پیشوند «هیپو» افزوده می‌شد (برای مثال محدوده‌ی صدایی لاتا، ولی بانت فینال ر، مُد هیپودورین^۲ نامیده می‌شد):

- به قطعه‌ی بندیکاموس دومینو^۳ گوش کنید (نت آن در صفحه‌ی ۱۳ نگاشته شده است).
۱. محدوده‌ی صدایی این آواز چیست؟ (پایین‌ترین و بالاترین نت آن را تعیین کنید)
  ۲. نت فینال آن چیست؟
  ۳. این ملودی در چه مُدی است؟
  ۴. در این مُد، نیم‌برده‌ها در میان کدام نت‌ها قرار می‌گیرند؟

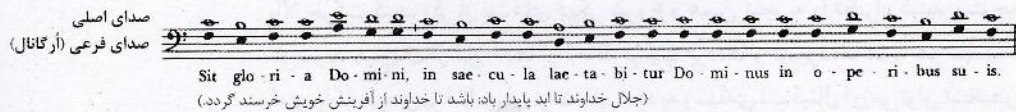
تکلیف ۱

قدیمی‌ترین روش نگارش آواز اولیه یا استفاده از نویم^۴ها بوده است - نشانه‌هایی که بالای واژه‌ها قرار می‌گرفتند و به‌طور بسیار تقریبی فراز و فرود ملودی را نشان می‌دادند.

قدیمی‌ترین موسیقی که بافت پُلی فون دارد (به این معنا که دو یا چند خط ملودی در آن به چشم می‌خورند) به قرن نهم باز می‌گردد. در آن زمان آهنگسازان دست به تجربیاتی مفصل زدند که هدف آن بسط و آراستن برخی آوازهای اولیه با افزودن یک یا چند خط آوازی اضافه بود. موسیقی‌ای که به این سبک و شیوه است آرگانوم نامیده می‌شود و ساده‌ترین شکل آن، آرگانوم موازی^۵ است که در آن صدای فرعی (بخش اضافه شده) با فاصله‌ی چهارم یا پنجمی پایین‌تر از صدای اصلی (که آواز اولیه را می‌خواند) صرفاً به تقلید آن می‌پردازد:

آرگانوم موازی

1. Dorian	2. Hypodorian	3. <i>Benedicamus Domino</i>
4. neum	5. parallel organum	

این صداهاى خالى و بى‌روح غالباً با مضاعف شدن يکى از دو خط آوازى يا هر دوى آنها غنى‌تر مى‌شد.

۱۰

آرگانوم آزاد

در طول دو قرن بعدى، آهنگسازان به تدريج به مستقل ساختن صدای فرعی از صدای اصلی و دور شدن از تقلید خشک پرداختند. در قرن یازدهم علاوه بر حرکت موازى، صدای فرعی به حرکت مخالف (بالارونده هنگامی که صدای اصلی پایین‌رونده بود و برعکس)، حرکت مایل (حفظ نتی ثابت درحالی که صدای اصلی حرکت می‌کرد) و حرکت مشابه (حرکت در جهت صدای اصلی درحالی که فاصله‌ی ثابتی دقیقاً رعایت نمی‌شد) روی آورد.

در این آرگانوم آزاد^۱ خط فرعی بالاتر از صدای اصلی قرار گرفته است. این خط، همچنان بیشتر به شیوه‌ی نت در برابر نت نگاشته شده است اما اگر به نت‌نویسی زیر توجه کنید، در سه مورد وضعیتی را خواهید دید که در آن در خط آوازى فرعى، دو نت بالای یک نت در خط آوازى اصلی قرار می‌گیرند و خواننده می‌شوند:

۱۰

صدای فرعی (آرگانال)
صدای اصلی

1 Re-gi-re-gum-glo-ri-o-so 3 As-sis-tunt in pa-la-ti-o 5 Be-ne-di-ca-mus Do-mi-nu-m
2 Pe-trus et Pau-lus se-du-lo 4 Su-per-ni-re-gis-ju-bi-lo

(به اراده‌ی پادشاه پادشاهان، پیترو و پل وفادارانه در پارگاه او به پای می‌ایستند.
با ستایش از برترین شاهان بگذارید تا نام مبارک خداوند را یاد کنیم.)

در آغاز قرن دوازدهم شیوه‌ی ثابت و تغییرناپذیر نت در برابر نت به کلی کنار گذاشته شد و در عوض، صدای اصلی، نت‌های آواز را با کشش‌های طولانی می‌خواند. در این دوره صدای اصلی به نام تنور شناخته می‌شد (از واژه‌ی لاتینی tenere به معنای نگه داشتن). بر فراز این نت‌های کشیده‌ی تنور، صدایی بالاتر آزادانه حرکت می‌نمود و نت‌هایی مجاور و پیوسته را با ارزش‌های زمانی کوتاه‌تری اجرا می‌کرد. نت‌های ملودیک و پرتحرکی که روی یک سیلاب کلمه خوانده می‌شوند **ملیسما**^۲ نامیده می‌شوند و بنابراین، این نوع آرگانوم، آرگانوم **ملیسماتیک**^۳ شناخته می‌شود.

خط تنور قطعه‌ی زیر از آواز بندیکاموس دومینو (که در صفحه‌ی ۱۳ آمده) برگرفته شده است:

۱۰

Be-ne-di-ca-mus

1. free organum

2. melisma

3. melismatic organum

تکلیف ۲

الف. مجدداً به رچی رگوم^۱، قطعه‌ای که در قالب ارگانوم آزاد است گوش کنید (صفحه‌ی ۱۵)

۱. از کدام فواصل میان دو خط آوازی بیشتر استفاده شده است؟

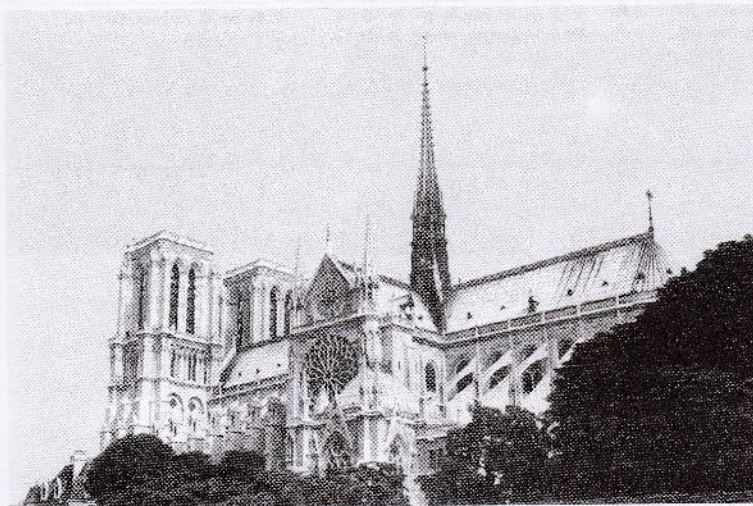
۲. قسمت‌هایی را در این ارگانوم بیابید که در آنها صداها به صورت

موازی، مایل، مخالف و مشابه حرکت می‌کنند.

ب. در کدام یک از انواع ارگانوم که تاکنون توضیح داده شده است صدای فرعی در مقابل صدای اصلی آزادانه‌تر حرکت می‌کند؟

ارگانوم نتردام

بعدها در قرن دوازدهم، پاریس به مرکزی بسیار با اهمیت برای فعالیت‌های موسیقی تبدیل شد و این دوران مقارن با شروع ساخت کلیسای جامع نتردام در ۱۱۶۳ بود. در این زمان ارگانوم با آثار مصّفانی که آهنگسازان «مکتب نتردام» نامیده می‌شوند به قله‌ی شکوه و عظمت و پیچیدگی خود می‌رسد. نام دو تن از این آهنگسازان برای ما مشخص است: لئون^۲ که نخستین سرپرست گُر کلیسای نتردام بود و جانشین او، پروتن^۳ که از سال ۱۱۸۰ تا ۱۲۲۵ در آنجا فعالیت می‌کرد.

کلیسای نتردام پاریس که ساختمان آن در ۱۱۶۳ شروع و در ۱۱۸۲ تقدیس شد.

لئون

لئون، ارگانوم‌های زیادی بر اساس آوازهایی که مربوط به جشن‌های سالیانه‌ی کلیسا — مانند کریسمس و عید پاک — بودند تصنیف نمود.

1. Regi regum

2. Léonin

3. Pérotin

مؤسسه فرهنگی هنری ماهور
Mahoor Institute of Culture and Arts
www.mahoor.com info@mahoor.com

